

Avaimenkantaja 1

Sari Peltoniemi

TAIVAZALAN JOUTSEN

Jammi

Asaimenkantaja 1

Sari Peltoniemi

TAIVAZALAN JOUTSEN

KUVITTANUT
Laura Haapamäki

Kustannusosakeyhtiö Tammi
HELSINKI

Kiitos
Valtion kirjallisuustoimikunnalle

Teksti © Sari Peltoniemi, 2016
Kuvat © Laura Haapamäki, 2016
Teoskokonaisuus © Tekijät ja Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2016
Graafinen suunnittelu: Riikka Turkulainen

ISBN 978-951-31-8738-5

Painettu EU:ssa

OLI ELOKUUN TOISEKSI VIIMEINEN PÄIVÄ, kun Kielisen kylässä tapahtui kummia. Kukaan ei sitä huomannut, koska kaikki olivat kiireisiä omissa puuhissaan.

Omenapuut huokailivat raskaan taakkansa alla ja omenoitten tuoksu leijui pihoista tielle saakka. Kasvimaat kellersivät, porkkanat ja punajuuret olivat valmiita. Perunamaita myllättiin.

Koivut vihersivät vielä, mutta vihreys ei enää ollut kirkasta vaan taittui harmaaseen. Muutama keltainen lehti vilkutti oksistoista ja odotti lisää keltaisia kavereita tuleviksi ihan pian.

Tämä oli se lyhyt hetki, jonka kesä ja syksy saivat vietää yhdessä.

Kielisen asukkaat hääräsivät keittiöissä ja pihoilla, koska oli sunnuntai. Ripustettiin pyykkiä, grillattiin vielä kerran ja keitettiin mehua.

Miranda, Veera ja Olavi istuivat majan edustalla niin kuin olivat istuneet melkein koko kesän. Siellä tarkeni vielä hyvin päiväsaikaan, mutta nukkua majassa ei enää voinut. Mirandan isä oli tehnyt evääksi sämpylöitä ja ison kannullisen vadelmapirtelöä. Viltillä levittäytyi Afrikan tähti. Rosvoja ja topaaseja oli jo löytynyt, mutta kuningas-timantti piilotteli.

Veeran huppu oli kiristetty tiukasti kasvojen ympärille, sillä hän pelkäsi hirvikärpäsiä. Niitä oli jo löytynyt tu-
kan rajasta ihan tarpeeksi monta.

Pienen matkan päässä majasta kohosi korkea kallio. Sen laella näkyi merkkejä siitä, että se oli kauan sitten ol-
lut muutakin kuin kasa hyvin isoja kiviä.

Koululla talonmies haravoi pihaa, vaikkei siinä näyt-
tänyt olevan mitään haravoitavaa. Hänen suuri koiransa
istui portailla ja seurasi touhua korvat luimussa ja hän-
tä roikuksissa.

Tätä kaikkea saattoi katsella ylhäältäpäin, taivaalta kä-
sin. Eräs katselikin ja pani merkille monia asioita, mutta
kukaan ei pannut merkille häntä.

Eikä kukaan siis huomannut, miten Kielisen kylän tai-
vaalle ilmestyi pieneksi hetkeksi merkillinen lintuparvi.
Siinä oli ihan tavallisia lintuja, kuten pääskysiä ja kiuru-
ja ja harakoita, mutta lisäksi heleitä värejä ja eriskum-
mallisia nokkia. Siinä oli papukaijoja ja undulaatteja ja
jopa merikotka. Kielinen oli niin kaukana rannikolta, et-
tei sinne yleensä merilintuja eksynyt.

Parvi kuljetti mukanaan koria. Se oli niin taitavasti
naamioitu, ettei sitä olisi heti huomannut, vaikka olisikin
sattunut katsomaan taivaalle juuri silloin.

Korissa matkusti eräs, joka oli hyvin surullinen.

1.

Mirandan isä oli insinööri ja kävi kaupungissa tekemässä insinöörin töitä. Koko Kielinen tiesi, että hän olisi halunnut tehdä ihan muuta.

Nimittäin kokata. Keittää ja paistaa, leipoa ja vatkata.

Niinpä hän kokkasi vapaa-aikanaan niin ahkerasti, ettei ehtinyt Mirandan kanssa syödä kaikkea sitä, mitä sai aikaiseksi.

Ensin isä Forsman lähetti Mirandan viemään ruokia naapureille. Sitten kaukaisemmille naapureille ja toisinaan jopa koulun ruokalaan.

Kielisläiset tottuivat saamaan erikoislaatuisia herkkuja, joita ei saanut missään muualla.

– Sinun pitää perustaa ravintola! kaikki sanoivat, mutta isä tiesi, ettei ravintola Kielisessä kannattaisi. Kylä oli liian pieni, asukkaita liian vähän. Silti isä ei hylännyt unelmaansa: jonakin päivänä hän olisi oman ravintolansa pääkokki.

Maanantaiaamuna isä ja Miranda lähtivät kouluun ja töihin, kuten tavallista. Mirandan lounas odotti jääkaapissa sitä hetkeä, kun hän palasi koulusta. Koulukavereille ja opettajille oli viemisinä korillinen tuoksuvia omenapullia.

Isä kuljetti Mirandan kouluun autolla, koska ajoi siitä ohi matkallaan kaupunkiin.

– Isä, katso! Miranda huudahti ja alkoi avata auton ikkunaa, että näkisi paremmin. – Tuolla puussa on papukaija.

– Olisiko se karannut joltakulta?

– Ei täällä kenelläkään ole papukaijaa.

Isä pysäytti auton ja he astuivat ulos. Koivun oksalla tosiaan istui kirjava lintu. Siinä oli sinistä, vihreää ja keltaista. Sen silmät olivat vain pienet pyörylät, mutta niistä tuntui loistavan viisuus. Papukaija oli Mirandan mielestä aivan erikoisen kaunis ja tyylikäs jopa papukaijaksi, mutta se ei sopinut maisemaan. Se olisi tarvinnut taustakseen hehkuvaa auringonvaloa ja viidakon, ehkä myös meren ja vaalean hiekkarannan.

– Isä, ota siitä valokuva. Haluan piirtää sen.

Isä näppäsi kuvan ja lupasi laittaa sen nettiin siltä varalta, että joku etsisi tätä papukaijaa.

– Nyt meidän täytyy jatkaa matkaa, hän sanoi.

Silloin papukaija huusi käheällä äänellä: – Taivazala!

– Se puhuu jotain hassua kieltä, isä naurahti ja vastasi:
– Taivazala!

Mutta papukaija ei sanonut enää muuta.

Kielisen koulu oli pikkuinen ja vanha. Sen vaaleanvihreä maali oli jo rapissut ja peltikatto hiukan ruostunut, mutta silti sitä tultiin ihailemaan kaupungista saakka. Niin kauniina ja erikoisena rakennusta pidettiin.

Koulussa oli pieni torni, jonka huipussa vipatti aapis-kukkoviiri. Ikkunat olivat semmoiset kuin vanhoissa huviloissa, pieniruutuiset ja puuleikkauksin reunustetut. Talon takapuolelle oli rakennettu soma veranta, jossa olisi voinut kesäiltoina pitää vaikka kutsuja, mutta rehtori ei istunut siellä edes yksikseen.

Veranta nimittäin kuului rehtorin asuntoon, joka sijaitsi koulun itäpäädyssä.

Koulu näytti pieneltä, mutta sisältä paljastui yllättävän paljon huoneita, portaita ja jopa juhlasali. Tämä vain lisäsi koulun ihmeellisyyttä.

Länsipäätyä hallitsi keittäjä. Keittiö ja ruokasali olivat hänen valtakuntansa. Kiinnostavinta keittiössä olivat ilman muuta lattialuukku ja kylmäkellari sen alla. Siihen kellariin pääsivät vain harvat ja valitut ja siitä kerrottiin kaikenlaista. Keittäjäkin kävi siellä vain harvoin.

Keittäjän poika Tero oli kertonut, että hänen äitinsä inhosi kellaria. – Merkillisiä ääniä, outoja hajuja, oli keittäjä kuvannut. – Ja voisin vannoa, että tavaraa katoaa, niin hillopurkkeja kuin juureksiakin.

Torni puolestaan kuului rehtorin asuntoon, eikä kukaan muu kuin rehtori ollut käynyt siellä vuosiin. Jokai-

sen olisi tehnyt mieli! Mitä tuhlausta olikaan nähdä niin kiinnostava torni – siellä saattoi olla pikkuruinen huonekin – joka päivä, mutta joutua katselemaan sitä aina vain ulkoa päin. Siellä olisi voinut leikkiä prinsessa Tähkäpäättä tai majakanvartijaa.

2.

Miranda kertoi koulun pihalla papukajasta, mutta se ei enää ollut mikään uutinen. Moni muukin oli nähnyt sen. Joku oli nähnyt myös kaksi keltaista undulaattia, tai undulaateiksi hän ainakin oli niitä arvellut.

Talonmies Ahasläntä kuunteli lasten puheita otsa rypyssä. – Semmoisia eksotiikkalintuja ei tänne kaivata. Ne ruikkivat pitkin pihoja ja kylmän tullen kuukahtavat oksalta. Sitten on kaikilla suru puserossa.

Hänen koiransa Surukas näytti olevan samaa mieltä. Ainakin se vaikutti alakuloiselta.

Miranda antoi talonmiehelle pullan.

– Kiitos, Miranda. Kyllä pulla piristää kahvin kanssa, talonmies sanoi ja taputti Mirandan päätä. Talkkarilla oli valtavat kourat, ja iso hän oli muutenkin. Sellainen iso, kiltti jätti, Miranda ajatteli.

– Saanko antaa Surukkaallekin pullan?

– Älä anna. Pulla ei sovi koiralle. Menee mahalauku sekaisin.

Koira näytti siltä, että pulla olisi maistunut. Edes pieni murena! sen silmät anoivat. Se oli hyvin suuri koira, mutta samalla tavalla rauhallinen kuin isäntänsä.

Talonmies oli hankkinut koiran keväällä, ja kaikki olivat ihastuneet siihen heti. Talonmies oli kertonut, ettei tiennyt Surukkaan rotua, eikä se varmaan mitään rotua ollutkaan. Sen harmaa turkki oli pehmeä, mutta vähän takkuinen. Korvat näyttivät melkein siltä, kuin koiran pääläella olisi istunut hopeakarvainen lepakko.

– Meillä on rehtorin tunti, Veera muistutti. Hän oli tullut heti Mirandan luokse, kun tämä oli saapunut pihaan, mutta Olavi pysytteli poikien joukossa.

Ennen se asia oli ollut toisin. Miranda, Veera ja Olavi olivat saaneet olla kavereita ihan rauhassa. Edellistalvena kaikki oli jotenkin muuttunut. Kivat koulukaverit, varsinkin yläluokkalaiset, olivat yhtäkkiä lakanneet olemasta kivoja ja alkaneet soittaa Olaville suuta. Olavi tykkää likoista, taitaa olla likka itsekin ja lällällä.

Lopulta Olavin ei ollut auttanut muu kuin lakata näyttämystä parhaiden kavereittensa kanssa ja tavata heitä vain salaa.

Miranda ihmetteli sitä vieläkin. Miksi niin oli tapahtunut ja mikseivät he voineet sille mitään?

Se oli jotenkin kaameaa. Ja yhtä kaameaa oli se, mistä Veera oli muistuttanut. Rehtorin tunti ja heti aamusta.

Luokan seinällä oli kuva jokaisesta Mirandan luokan oppilaasta. He olivat itse piirtäneet muotokuvansa vahaliiduilla.

Miranda inhosi vahaliituja. Niillä oli vaikea tehdä niin siistiä ja tarkkaa jälkeä, kuin hän halusi. Mutta vahaliiduillakin hän sai aikaiseksi hienompia kuvia kuin kukaan toinen.

Omakeuvaansa Miranda ei ollut täysin tyytyväinen, vaikka kaikki olikin melkein kohdallaan. Tummanruskea tukka aaltoili pehmeillä kiharoilla. Hiuksensa Miranda oli perinyt äidiltään samoin kuin ruskeat silmänsä.

Loput hän oli perinyt isältä. Nenä oli aika pitkä ja hitusen kyömy ja suu aavistuksen vinossa, niin vähän vain, ettei sitä oikeastaan edes huomannut. Ripset olivat hyvin pitkät.

Kaikki tämä näkyi kuvassa, mutta lisäksi siihen oli tullut liian suuri leuka ja luonnottomat kulmakarvat. Sellaisia mustia viiruja ei ollut yhdelläkään ihmisellä koko maailmassa, niitä esiintyi vain vahaliitupiirroksissa.

Veerankin kuva oli melko onnistunut. Hänen tukkan-
sa oli piikkisuora ja oikeasti vaaleampi kuin Mirandan, mutta vahaliiduissa oli vain yhtä ruskeaa. Olavin kuva taas olisi voinut esittää ketä tahansa pitkätukkaista tyttöä tai poikaa, vaikka kenelläkään ei tietenkään todellisuudessa ollut auringonkeltaisia hiuksia.

Miranda henkäisi äänettömän huokauksen. Hän ei vielä osannut piirtää tai maalata kuviin sitä, mikä oli

kaikkein tärkeintä ihmisen tunnistamisessa. Se oli sel-
lainen tuntu, joka leijui ihmisen ympärillä. Jos sen olisi
osannut piirtää, niin muulla ei olisi ollut kauheasti väliä.

Omaa tuntuaan ei kukaan voinut piirtää, sehän oli
muitten silmissä ja nenässä ja mielessä, mutta Veeran ku-
vaan Miranda olisi voinut lisätä ainakin paperin tuoksua,
kirjainten rapinaa ja ärrien sorahduksia, kirjansivun vaa-
leaa ja metsän kaikkia vihreitä. Olaville taas olisi kuulu-
nut laittaa nopeutta ja vilkkautta, eikä Miranda tiennyt,
minkä värisiä niiden kuuluisi olla. Muuten Olavin väri oli
sininen niin kuin Kielisveden pinta sateen jälkeen.

Mirandan mielestä jokaisella ihmisellä oli oma väri.
Rehtorin värin olisi kuulunut kaiken järjen mukaan olla
musta. Tumma se olikin, mutta ei suinkaan musta, vaan
hyvin tumma punainen.

3.

Kun rehtori tuli aamuisin pitämään tuntejaan, kaikki istuivat pulpeteissaan hiirenhiljaa ja ryhdikkäissä asennoissa. Vain uudet oppilaat saattoivat erehtyä lojumaan pulpetin kannella puoliunessa tai jättämään repun lattialle.

Miranda kuunteli muitten lailla, miten rehtorin askeleet lähestyivät käytävää pitkin. Raah, raah, kop. Raah, raah, kop.

Äänen perusteella olisi voinut olettaa, että rehtorilla on puujalka, mutta kopsahdus kuului hänen kävelykepitään.

Ja siinä hän oli, raahusti opettajanpöydän taakse ja asetti keppinsä nojaamaan seinää.

– Hyvää huomenta! hän ärähti eikä näyttänyt yhtään siltä, että huomen olisi hyvä.

– Hyvää huomenta! oppilaat vastasivat rivakasti kuorossa. He olivat nousseet seisomaan suoriin riveihin.

– Istukaa!

Rehtorin musta tukka oli harmaantumassa. Hopeinen väri eteni raitoina, jotka levenivät vuosi vuodelta. Tuuheat kulmakarvat olivat säilyttäneet mustuutensa. Ne olivat kasvaneet keskeltä melkein yhteen. Partaa tai viiksiä rehtorilla ei ollut, mutta terävän näköiset kulmahampaat toivat mieleen suden. Ihmissuden, oli Miranda alkanut ajatella, tai vampyyrin.

Rehtori ei kuitenkaan purrut ketään eikä riennellyt öisin verta imemässä. Sen sijaan hän opetti.

Kielisen koulussa oli rehtorin lisäksi kaksi opettajaa, Tarja ja Mikko. Yleensä Mikko opetti alaluokkia ja Tarja yläluokkia, kun taas rehtori opetti kaikille lempiaineitaan: äidinkieltä, matematiikkaa ja historiaa.

– Pidän pistokokeen sanaluokista ja kertotaulusta. Otakaa esiin koevihkot ja teroitettut kynät, rehtori ilmoitti.

Jos Tarja tai Mikko olisi antanut tällaisen ilmoituksen, oppilaat olisivat valittaneet ja vaikertaneet. – Epäreilua! he olisivat huutaneet ja joku olisi uhannut valittaa huonosta kohtelusta opetusministerille tai presidentille.

Nyt kaikki ottivat nopeasti vihkot ja penaalit esiin, sillä rehtori ei odottanut hidastelijoita. Koe alkoi ihan heti. Joka toinen kysymys koski kertotaulua ja joka toinen sanaluokkia. Jonakin päivänä rehtori lisäisi kokeeseen vielä vuosilukukysymyksiä, Miranda arvasi.

Hän vilkaisi Olavia, joka näytti epätoivoiselta. Tarjan tai Mikon tunnilla Miranda olisi saattanut kuiskata Ola-

ville ainakin yhden oikean vastauksen. Rehtorin tunnilla ei kuiskittu.

Kaikki tiesivät, mitä kuiskaamisesta seuraisi. Tai siitä, ettei yhtään vastausta olisi oikein.

Kuka
Kielisen asukkaista on
avaimenkantaja?

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 187385

L84.2

ISBN 978-951-31-8738-5

